

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Binkošti.

Praznik sv. Duha smo obhajali. Kaj je bil svet brez sv. Duha? Kraj nesreče, zatiranja, krivice — prava jama razbojnikov. To priča zgodovina človeštva pred Kristusom, pred ustanovitvijo njegove cerkve.

Gospod pa je ustanovil cerkev, razlil nanjo — na apostole — na binkoštni praznik sv. Duha in v kratkem se je prenovilo obličje zemlje.

Sv. Duh namreč je prinesel cerkvi in po njej človeštvu tri posebne darove: resnico, usmiljenje in pravico.

Sv. Duh je učitelj cerkve Jezusove; dal jej je vso resnico, ki nam jo je prinesel z nebes božji Sin. On sam je rekel: „Sv. Duh vas bo učil vso resnico ter vas opomnil vsega, karkoli sem vam govoril.“ Radi tega je cerkev steber in temelj resnice. Vže apostoli in za njimi sv. cerkev je s polno zavestjo govorila pri svojih sklepih in določbah: dopadlo je nam in sv. Duhu. Sv. Duh je učil predvsem nadnaravne resnice, da nas vodi proti nebesom — daje pa tudi naravnim, katere more sicer človek s svojo pametjo doseči, pravo luč, isto gotovost in trdnost, da ne zabrede v zmote. — Ali mar ne vidimo, kaj se je zgodilo z omiko, z napredkom brez sv. Duha zunaj cerkve? Kam so zabredle dežele, ki so zapustile sv. cerkev? — Da, kako grozno je zašla človeška veda tudi pri največjih duhovih, ako se niso držali od sv. Duha potrjene resnice. O vsej človeški vednosti brez sv. Duha, o vsej svetni modrosti tudi velja beseda: „Zunaj cerkve ni zveličanja (resnica).“ Brez sv. Duha zmotljivi človek le prehitro izgubi resnico — ima za resnico največje, najbolj pogubne zablode.

Po sv. Duhu opravlja cerkev duhovsko — svečeniško — službo in je po njej predvsem zastopnica usmiljenja. „Resnica in usmiljenje sta se srečala“, pravi psalmist. Po vzgledu svojega nebeskega učitelja je cerkev mila, usmiljena do potrlih, nesrečnih, zmotnih — grešnih ljudi. Ona vliva lajšajočega olja v rane človeške, duševne in

telesne, naj bodo naravne ali nadnaravne, izvirajoče iz grešnega življenja — po volji in uku Izveličarjem ne sme poznati te dobe. Nesreča, beda, dušna bolezen je pravo torišče njene usmiljene ljubezni.

„Pravica in mir sta se poljubila“, se glasi dalje v psalmu. — Da, po sv. Duhu vojena cerkev skrbi za pravico.

Pravica se je pred Kristusom zaničevana jokala; sila, moč, zvižaja je vladala. Kar je bilo slabotno, se je zaničevalo, teptalo. Jel pa je v cerkvi vladati sveti Duh — in glej, kaka prememba! Tisti, ki so prej tuje jemali, so sedaj svoje dajali, tisti, ki so prej druge tlačili, so sedaj zatiranim pomagali, tisti, ki so prej z mečem morili, so sedaj sirotam solze otirali z mehko roko, z ljubečim srcem, ker so spoznali božjo resnico ter spolnovali, kar je Kristus zapovedal z besedo in vzgledom. Tako je pravica prinesla tudi pravi mir.

Kako je dandanes na svetu? Grozno, strašno, kakor redko kedaj pred našim časom. Potoki krvi poplavljaajo zemljo, stotisoči mladih življenj pada v grob, milijone in milijone solzâ teče po tužnih licih — najkrasnejše dežele se spreminjajo v puščave! Koliko naših sinov, ljubi Dolenjci, je trpečih v boju, ranjenih po bolnišnicah, pohabljenih, mrtvih ...

Kedo je temu kriv?

So ljudje, hudobni ali nevedni, ki trdijo: cerkev, duhovni, papež so naredili vojsko. — Ti naj vojsko naredé, ki oznanja mir, pravico, usmiljenje, resnico? Ti naj naredé vojsko, ki dan na dan molijo za mir, priporočajo ljubezen? To more trditi le zlobnež ali nevedni zabitež.

Drugej je vzrok vojski. Svet je zapustil sv. Duha; se ne briga za njegove darove. Svet hoče vse brez Boga, brez luči sv. Duha. Zato pa je zašel v podobno nesrečo, kakoršna je vladala pred Kristusom, pred prihodom sv. Duha. Za božjo resnico se ni več briga, ampak naduto se zanašal le na svojo učenost, na svoje iznajdbe in velikanski napredek na suhem, na vodi, v zraku ... češ, Boga sedaj več ni treba,

naš napredek nas naredi srečne na zemlji — za nebesa se ne brigamo.

Usmiljenje in ljubezen — o, o teh je svet veliko govoril — toda brez Boga, brez sv. Duha, ki je v katoliški cerkvi, zato je bila le beseda, v resnici pa svet ni poznal usmiljenja in ljubezni, ampak le sovraštvo in zaničevanje, zlasti proti tujim narodom.

In kako je bilo s pravico brez krščanstva, brez sv. Duha? Ni je bilo, dasi se je vedno povdarjala. Bila je tudi samo beseda, v resnici pa se je šopiril povsod le grdi egoizem — to je sebičnost, ki se briga le za svoj dobrobit, nič pa za srečo bližnjega — Tak je svet brez sv. Duha.

In temu konec? — tega gledamo — svetovna vojska je! Bije se narod zoper narod, država zoper državo, dežela zoper deželo. Tako bridek je sad svetovne vede in naprednosti brez sv. Duha.

Zato pa nam prinese mir, trajen mir, le sv. Duh s svojo resnico, usmiljenostjo in pravico. K njemu naj se vrne svet, pa bo zasvetil sveti mir ne le v naših srcih, ampak tudi po širnem svetu med narodi.

Da se to zgodi, hočemo prav posebno prositi o binkoštnem času. M.

Zatirajmo trtno plesnobo.

Trtna plesnoba se je v zadnjih dveh letih v naših vinogradih jako razpasla in nam je prizadajala veliko škodo.

Mnogo je vinogradnikov na Dolenjskem, ki so vsled hude plesnobe pridelali komaj nekaj veder vina za domačo porabo. — Ker je prezimila glivica oidium, ki plesnobo na grozdju povzroča, na enoletnih trtnih mladikah, iz kojih smo trti spomladi narezali reznine in šparone, je gotovo, da bo de tudi letos plesnoba grozdje napadla in sicer tem huje, če bo za glivico (oidij) vreme ugodno. Čim bolj gorko in ob enem primerno vlažno bode poletje, tem hušjo plesnobo imamo pričakovati.

Ne držimo tedaj rok križem, ampak delujmo z vso vnemo, da se pred škodo

po plesnobi, ki bi bila pri sedanjih visokih obdelovalnih stroških posebno občutna, varujemo. — Plesnobo se dá brez dvoma preprečiti ali zatreti, samo če se v pravem času za to žavzamemo. Ta čas je sedaj napočil.

Kdor ima še kaj žvepla, ta stori najbolje, da ž njim takoj sedaj, v lepem, vročem, solnčnem vremenu, trte prav na fino, ampak temeljito požvepla (popuha).

Za naprej pa naj se vsak vinogradnik poslužuje salojidina ali natrijevega thiosulfata. Pri vsakem škropljenju trt proti peronospori, tedaj prvič pred cvetenjem (začetkom junija), drugič takoj po cvetenju (v drugi polovici junija) in tretjič začetkom ali sredi julija, raztopimo v že napravljeni galični škropilni zmesi takoj za apnom še po pol kilograma salojidina na vsakih 100 litrov škropilne zmesi.

Škropiti pa moramo s to zmesjo ne samo po listju, temveč poglavitno tudi po grozdju. Če je grozd s to zmesjo dobro poškropljen, potem ga varuje galica, ki je v zmesi, proti paležu (peronospori), salojidin pa proti plesnobi (oidiju). Tako je grozdje pred obema najhujšima boleznima varno.

Za slučaj, da pa po tretjem škropljenju, tedaj koncem julija ali začetkom avgusta, opazimo, da se plesnoba le še tu pa tam grozdja prijemlje, potem ne smemo zamuditi niti trenutka in vporabiti še zadnje sredstvo, ki ga imamo na razpolago, to je kalijev hipermanganat.

Sto litrov vode razdelimo v dve posodi. V enem delu vode raztopimo okroglo 13 dek ($\frac{1}{8}$ kg) do 15 dek kalijevega hipermanganata, v drugem pa razmešamo dva do tri kilograme dobrega, mastnega apna.

Takoj ko se je hipermanganat raztopil, kar se zgodi jako hitro, vlijemo apneno vodo vanj, vse dobro premešamo in gremo škropiti. Hipermanganat učinkuje močno, ampak kratko, zato se moramo s škropljenjem požuriti, oziroma ne smemo preveč raztopine naenkrat napraviti.

Grozdje se mora s to tekočino tako temeljito poškropiti, da od njega kar kaplje.

LISTEK.

Slike iz Lublina.

Piše V. Bitenc-Radoš.

5. Božič in Velika noč.

(Konec.)

Jaz sem poslušal vse te pogovore, sam sem kaj povedal o naših navadah, toda misli so bile neprenehoma daleč doli v tili sobi v krogu mojih dragih. Vprašan, zakaj sem tako zamišljen, sem pojasnil. Prosili so me, naj jim zapojem kako slovensko božično pesem, kar sem ustregel in sem jim zapel: „Sveta noč, blažena noč“ ... Pianist Zajac jo je kmalu spremljal na klavirju. Pozneje so zapeli poljske božične pesmi, med drugimi dražestno:

„Lulaj¹⁾ že Jesunju,
lulaj, že lulaj,
a ti Go Matulju²⁾
w plaszezu utulaj³⁾ ...

¹⁾ lulaj (ajaj); ²⁾ matlju (mamica); ³⁾ utulaj (zavij).

Nato smo lomili hostije. Ta običaj je po vsem Poljskem razširjen. Dve osebi

vzameta v roko hostijo, vsaka si odlomi košček in pri tem ena drugi voščí ali želi kaj dobrega. To lomljenje hostije se vrši med celo družbo izmenoma. Meni je vsak voščil skorajšnjo vrnitev v domovino in zdravje, jaz pa drugim seveda tudi vse najboljše. Tako nam je minul sveti večer. Podali smo se skupno k polnočnici v stolno cerkev. Bila je tako prenapolnjena, da smo se komaj prerili do srede. Orglje zabučé in cela cerkev zapoje božičnico:

„Wsród¹⁾ nocnej tiszé²⁾
glos³⁾ se razhodzi⁴⁾;
vstaneze⁵⁾ pasterze⁶⁾,
Bog se nam rodzi ...

¹⁾ Wsród (v sredi); ²⁾ tiszé (tišina); ³⁾ glos (glas); ⁴⁾ razhodzi (razlega); ⁵⁾ vstaneze, pasterze (vstaniti pastirji).

Posebni cerkveni pevcev na Poljskem nimajo, ampak pojó v cerkvi vsi ljudje. Umevno je torej, da je cerkvena glasba še zelo v povojih in bo treba precejšnjega truda, da se povspne na tako višino, kot je pri nas.

Sveti večer se imenuje po poljsko „vigilija“. Preprosti ljudje nasteljejo na ta večer po sobi slamo in cela družina

spi na nji. Tako ostane do Treh kraljev. Ta običaj pomeni, da je bil Jezus rojen v jaslicah na slami in je spal na nji.

Veliko noč bom letos že vdrugeč praznoval med poljskim ljudstvom. V glavnih potezah se vsi običaji tako vršé kot pri nas. Rekel bi samo, da z večjo pobožnostjo in bolj priprosto. Za velikonočno procesijo imajo Poljaki latinski izraz „resurekcija“. Prisostvovati resurekciji je res nekaj pomembnega za tujce. Mislim sem, da gledam kako bujno sliko iz Sienkiewiczovega romana. V nekaterih cerkvah, tako tudi v stolni, je procesija na Veliko soboto proti večeru, v drugih pa rano zjutraj na Veliko nedeljo. Najlepša je v stolnici ob 7. uri zvečer. Lanskega leta so se je udeležili tudi avstrijski vojaki z godbo 58. polka na čelu. Procesija pa ne gre okoli po mestu, ampak gre po velikem prostoru pred cerkvijo trikrat naokoli. Pri tem pojó vsi udeleženci velikonočne pesmi, zvončki zvončkajo, kadilo se dviga, neštevilna bandera in svete podobe se premikajo, barve narodnih noš se odbijajo ob svitu sveč, a vse skupaj zavija mrak s svojim skrivnostnim plaščem in „Aleluja“ odmeva

od visokih palač okoli cerkve. Taka procesija je vse drugega značaja kot pri nas. Mistične krasote, globoke pobožnosti in pestrosti ni mogoče dobro opisati.

Premožnejše rodbine povabijo duhovnika na dom, da blagoslovi jedila. Na lepo pregrnjeni mizi v sobi stojé vsa mogoča mrzla jedila. Dotični duhovnik, ki pride blagoslovit, je tisti dan družinski gost.

Tudi Židi imajo ob istem času svojo Veliko noč. Ob vsem velikonočnem času jim ni dovoljeno jesti kruha, ampak samo iz moke in vode pečeni „mace“. To naj bo spomin na „opresne kruhe“ iz stare zaveze.

Veliko vidi človek, kar mu je bilo dotlej neznano, veliko se poskusi, spozna se ljudi, njihov življenje in običaje ob raznih prilikah, človek namreč, ki živi v tujini. Toda domače šege in navade, prazniki, ki se praznujejo pod domačim krovom, so vendar najlepši, najbolj uplivajo na dušo.

Oj, da bi že prišel čas, ko bi vsak mogel v miru, v domovini obhajati najveselejše božične in velikonočne praznike!

Vsaka jagoda mora biti s tekočino popolnoma obdana. Kadar se tekočina zasuši, se okoli jagode napravi iz apna in hipermanganata tenka skorjica in pod njo plesnoba izgine.

V nekaj dneh se skorjica odluči in jagoda se prikaže, kakor pomlajena na dan.

Če bi opazili, da je z enkratnim škropljenjem plesnoba še premalo zatrita, ali pa, da se v novič grozdja prijemlje, ponovimo takoj škropljenje s hipermanganatom, če treba tudi dvakrat.

Hudo napadenih (plesnivih) jagod se tekočina ne prime. Zato ne bomo dosegli nič ali le malo uspeha, če škropimo prekasno.

Takoj, ko zapazimo le nekaj jagod, oziroma le nekaj grozdov v vinogradu, da se jih prijemlje plesnoba, moramo takoj s škropljenjem pričeti, sicer je ves trud zaman in uspeh izostane.

Salojidin in hipermanganat se dobivata pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani. B. Skalický.

Toča v vinogradih.

V nekaterih občinah našega okraja je binkoštno soboto toča vinograde močno poškodovala.

Ponekod je odbila trtam samo vršičke mladih poganjkov, drugod pa je trto še hujše oklatila.

Tam, kjer je trtam toča le vršičke odbila, zadostuje, da poganjke z odbitimi vršički tik pod ranjenim mestom skrajšamo in pri tem vse druge, nepotrebne poganjke odrežemo. Pred vsem pa je treba trte kmalu z galico poškopiti, ker palež ali peronospora ranjene trte posebno rada in hudo napada.

Kjer pa so poganjki na trtah tako zbiti, da je listje in zarod ali grozdje uničeno, tam moramo trto takoj primerno obrezati. Najprvo odrežemo obtolčene šparone in na rezniku ali ščapu skušamo vzgojiti nekaj novih mladik, ki nam dajo potreben les za režnjo v prihodnjem letu.

To se zgodi, če obtolčene poganjke odrežemo prav blizu starega lesa, tako, da ostane le eno oko, ali pa le 1 cm dolg čepek od odbitega zelenega poganjka. Ker imajo ti poganjki ob vznožju veliko drobnih, rezervnih oces, bodo očesa kmalu odgnala in nam bo trta potem vsaj v prihodnjem letu dala primeren pridelek.

Take trte je treba, ko odženejo, večkrat in v kratkih presledkih, posebno skrbno škropiti, da jih palež (peronospora) ne uniči. Če je le mogoče, pognojimo trte takoj s kakim hitro učinkujočim dušikatim gnojilom (na pr. s čilskim solitrom, apnovim dušikom, amonijevim sulfatom ali pa z gnojnicjo) in jih tudi, kadar zemlja usahne, kmalu okopajmo.

Da nadomestimo izgubo na pridelku, posadimo med trtami fižol. B. Skalický.

Pridelujmo doma deteljno seme!

Z deteljnim semenom smo prišli letos v veliko zadrego. Nemške detelje sploh nismo mogli sejati, ker je ni bilo mogoče dobiti. Na ta način bo odpadlo prihodnje leto precej veliko deteljne krme, ki je za naše kraje posebnega pomena. Kmetijska družba je sicer izkušala dobiti seme nemške detelje iz Ogrskega in je blago tudi že naprej plačala, toda dobila ga pa le ni, in ga do nove letine tudi najbrž ne bo. Ker ne vemo, kako bo drugo leto s semenom nemške detelje, je najboljšje, da ga skušamo doma pridelati. Kjer daje nemška detelja dobre košnje, tam bo dala tudi dobro seme. Posebno vipavska dolina je kakor stvarjena za pridelovanje tega semena. Tam je lucerna doma. Pa tudi po naših vinorodnih krajih Dolenjske se bo dalo dobro seme nemške detelje pridelati.

Sicer je pa treba, da pridelujemo tudi seme domače detelje doma, ker je cena temu semenu tako poskočila, da se izplača pustiti tudi nekaj te detelje za seme.

Kmetijska družba jo je letos prodajala na drobno po 6 kron 10 h za 1 kilogram in se je ta cena nekoliko znižala le pri odajah čez 20 kg, namreč na 5 kron 70 h, kar je še zmeraj izredno visoka cena. Domače deteljo smo že vajeni pridelovati za seme, a je prav, če se tega pri današnjih razmerah še bolj poprimemo in saj v tej meri, kolikor je rabimo doma za seme.

V ugodnih razmerah naj se pa prideluje deteljna semena tudi za prodajo, ker se seme lahko proda in je ta kupčija dobičkonosna.

Za seme je puščati pri lucerni drugo košnjo in sicer na takih prostorih, kjer je zastavne rasti in se ni bati, da bi polegla. Druga košnja daje namreč največ semena in zori ob najugodnejšem času. Lucerna je zrela, kadar porjavé stročički in postane zrnje rumeno in trdno. Na manjših prostorih se zrela lucerna lahko osmuče, na večjem prostoru jo je pa požeti in povezati v snopiče in spraviti v kozolce. Ko je dosti suha, se omlati. Dobljeno seme je spraviti v vreče, ki jih kaže obešati, da ne morejo miši do njih.

Tudi pri domači detelji pustimo drugo košnjo zoreti. Pustimo jo na takih mestih, kjer se ni bati, da bi nam polegla, tedaj na mestih, kjer ni pregosta, ne previsoka. Semensko deteljo požanjemo, kakor hitro je zrela, kakor hitro nam porjavi in se posuše njene glivice. V glavicah je v tem času seme značilne barve, namreč na debelejšem koncu temnovijolčaste, na drobnem pa bledorumenkaste ali pa samo svetlorumenkaste barve. Požeta detelja se suši potem še v kozolecu in pozneje omlati. Po nekaterih naših krajih se prideluje veliko semenske detelje. Povsod drugod je pa prav, če se poprimemo pridelovanja semenske detelje saj v tem obsegu, da ne bo treba semena okrog iskati.

Pri eni in drugi detelji je seveda zelo važno, da pridelano seme tudi skrbno očistimo, zlasti še v tem slučaju, če ga želimo prodati. V ta namen je treba, da se seme skrbno izluči iz stročja oziroma iz plev in da se potem še očisti, ne-le od teh primesi, ampak tudi od plevelnega semena in od predenice. Za to nam rabijo pripravi stroji, ki jih bo treba tudi k nam dobiti in o katerih bom pozneje kaj napisal. Rohrmann.

Podpisujte kar največ šestega vojnega posojila!

Dopisi.

Iz Št. Petra. Hud udarec je doživela tukajšnja občina binkoštno soboto. Okrog 6. ure popoldne je prihrula od Trebelnega sem burna vihra s točo. Nad polovico občine je postala žrtev hude ure. Najbolj prizadete vasi so: Nova gora, Srednje Grčevje, Selo, Štravberk, Vrhovi, Žalovče, Harinja vas, Toplice, Prapreče, Kij, Grič, Dobovo, Kronovo in Lutško selo. V teh vaseh je uničeno vse, izvzemši krompir in oves. Sadje leži odbito na tleh; pšenica, rž in ječmen čakajo na koso, trava zbita in zlomljena tako, da se mora pokositi v najkrajšem času. Pogled na vinograde je obupen. Grčevje od sv. Jurja do hmelniške zidanice je prizadeto najobčutnejše, od hmelniške zidanice proti Kobatom le deloma. Nad polovico Grčevja je uničenega popolnoma. Da so prizadeti revčki potrti, je umevno. Ko pokosé uničene žitne vrste, bo treba preorati in obsejati s koruzo in ajdo. Za seme bo težava. Dobri sosede bodo pomagali po svojih močeh. — Naj ne pozabijo na višjem pristojnem mestu revčkov ter jim pravočasno oskrbijo potrebna semena!

Z Mirne. — Žalostne Binkošti smo imeli. Binkoštno soboto popoldne so se začeli preganjati po nebu črni in sivi oblaki. Upali smo, da nam blagodejen dež

namoči od suše onemoglo zemljo. Ali med peto in šesto uro popoldne se kar iznenada vsuje toča. Padala je tako gosto, da je bila kmalu cesta pokrita, kakor s snegom, ali kakor bi jo bili nasuli z okroglimi, belimi kamenčki. Razbijala je po strehah, po šipah, tolkla po drevju, da je listje odletavalo. Z grozo in trepetom smo gledali početje hude ure. Ko je čez kakih deset minut prenehala, je bilo vse uničeno. Visoke bilke rži prelomljene in zarite v zemljo, pšenica stolčena, sadje zbito. Veselje in radost Dolenjcev, naše vinske gorice, ki so tako lepo kazale, so največ trpele. Grozdki leže po tleh, še močne mladice je odbilo, tako, da bo morda trta uničena še za drugo leto.

Stranska vas pri Novem mestu. Cenjeni g. urednik! Blagovolite sprejeti med dopise v Vaš cenjeni list naslednje skromne vrstice iz naše prijazne doline. Da, nekaj tako šumna, zlasti ob dela prostih dnevih tako glasna dolinica, ko se je ob rujni kapljici prepevala pesem: „Vse je veselo, kar živi!...“ — postaja vedno tišja, praznejša. Kje so tisti prejšnji, zlati časi? — Dandanes je druga pesem. Domovina rabi vedno novih braniteljev in tako odhajajo od nas vse bolj moči in življenje teče pod tem in drugimi vplivi vojne vse drugače ko nekaj. Namesto ob čaši, si ljudje kratijo čas ob prostih urah z veliko cenejšim in koristnejšim čitanjem dobrih knjig in naših časopisov: „Dolenjskih Novic“ in „Domoljuba“. Zanimajo nas zlasti prve, ker so v prvi vrsti nam Dolenjcem namenjene in prinašajo poročila, ki prav nas zadevajo. Zatorej novi naročniki, stopite naprej, in v splošnem pa bodimo vsi skupaj trdni v tem, kar nas je naučila vojna šola, in boljša bodočnost nam bo gotova.

Hudo nas je zadelo tudi to, ker so morali naši vsi trije zvonovi dne 12. febr. t. l. odpotovati v službo domovine, ker pri tukajšnji podružnici ni pokopališča in so bili vsi trije zvonovi iz novejšje dobe. Imeli so visok, prijeten glas in bili so izvrstno ubrani, dasi se je veliki razlikoval od tovarišev po starosti, teži in zgodovini. Vlit je bil leta 1778 za k fari v Šmihel, kjer je kot veliki pel ravno 100 let, in potem pa je bil kupljen k nam, ker so pri fari kupili nove, večje. Teže ni imel naznačene, cenili so ga na 400 do 450 kg. Tovariša, ki sta bila iz svojega prvega časa pri nas, sta bila iz 18. stoletja in tehtala 168 in 91 kg. Dasi so si naši vrli možje dosti dali opraviti, da bi nam ostal vsaj eden zvon in se zatekli za pomoč do mil. g. prošta novomeškega, bilo je zastonj, prepozno; pač pa se je doseglo, da nam je bil puščen eden zvon od svetega Florijana na Cerovcu, s težo 81 kg in letnico 1693. — Zato pa naj bo izražena premil. g. proštu v imenu okolice najlepša hvala! Domačin.

Iz Jablana pri Mirni peči. Na poljedelski dopust je prišel Franc Kos. Šest let in šest mesecev je služil cesarju in je še vedno zdrav in čil, hvala Bogu. L. 1912 je bil poklican že v Dalmacijo, kjer je bil šest mesecev. Ob mobilizaciji je pa šel takoj v Galicijo, od tukaj pa zopet v Bukovino. Pri Černovicah mu je bil ustreljen konj, on jo je pa še zdrav odnesel. Ko se je začela z Lahom vojska, je bil njegov polk prestavljen na goriško fronto. Srce pretresa človeka, če posluša njegove doživetosti v tej grozni vojski, katere je pa vse srečno presta. Dobival je na fronto Dol. Novice, ki so mu napravljale največ veselja in zabave. Pa tudi njegovi tovariši so radi čitali ta dober in zabaven dolenjski list. Želimo hrabremu vojaku še nadalje srečo junaško!

Iz Dobrnič. Tatovi so se pojavili pred štirinajstimi dnevi v naši dolini, namreč na Kalu. Pri g. Kresalu so vdrli v kaščo, mu vzeli mastne svinjske gnjati, katere si je hranil za kakšen priboljšek, nato iz skrinje obleko in rjuhe, več kilogramov sladkorja in cel kos špeha ter precej tudi žita. Nato, ko so tu vse pospravili, so šli

k sosedu; tam je stala v veži omara, vzeli iz predalov belo moko in ajdovo; nekaj koruzne pa stresli po tleh na cesto. Gospodinjo so pa zaklenili v sobo, tako, da ni mogla zjutraj ven. Niso še imeli dosti, manjkalo jim je še novcev. Pri drugem gospodarju dobijo pa denarja in žepno uro ter klobuk in dežnik. Čudno je pač bilo, da so povsodi tako trdno ljudje spali, da ni nihče čutil. V nedeljo ponoči so pa prišli poskusit srečo v Šmaver, v dve hiši vdrli in takoj zbežali v gozd. — Kdo bi bil, se pač ne vé; sumijo cigane. Roka pravice jih zasleduje.

Še nekaj, kar naši fari nič ne pristaja, da so naša dekleta, čim hujša je vojska, bolj so nečimerno oblečene. Ako se človek ozre v nedeljo po cerkvi, vse v svili, žametu in „špicah“; clo na glavi že nosijo „špice“. Ako bi premislile te dekleta, v kakšnem stanu so naši vojaki, noč in dan kje v jarkih, v blatu in dežju, zmučeni od vročine in napornega dela, potem gotovo jih ne bi veselilo lišpanje. Vsak naj se oblači stanu primerno! Pač naj bi vsaka imela pred očmi Gregorčičeve besede:

„Lepa, najlepša si sama ob sebi, lišpa ni treba, oj deklica, tebi!“

Iz Št. Petra pri Novem mestu. Upam, da nama ne boste odrekli teh par vrstic, g. urednik. Tudi mi se v naši prijazni vasi spominjamo naših vrlih mož, čvrstih mladencev in hrabrih sorodnikov, ki se bojujejo za našo drago domovino, ter jim pošiljamo iskrene, srčne pozdrave, vsem znancem, prijateljem, sorodnikom, bratom in očetom. Želimo jim dobro zdravje, srečen uspeh, da bi že skoro premagali krutega sovražnika in kmalu prišli na veselo svidenje. — Na rojstni dan naše ljubljene državne matere, cesarice Cite, je bila šolska sv. maša, pri kateri je bila pričujoča tudi šolska mladina z učiteljstvom. Razobešene so bile tudi zastave. — Preideve še malo na naš „dragi zvon“! Poslovil se je od nas tudi naš, milodoneči, ljubljani zvon. Dne 23. februarja t. l. smo ga žalostno gledali, ko so ga vrgli iz stolpa; marsikatero oko je bilo rošno. Ko so ga vojaki naložili na voz, smo ga ovenčali z venc, slavalokom ter napisom: „Z Bogom, zvon predragi!“ Ko so ga peljali, smo solznih oči gledali za njim. — Naročenki Dol. Novic: Ivanka Darovic in Tončka Vidic.

Iz fronte. Najsrečnejše pozdrave in voščila k binkoštnim praznikom pošiljajo vsem cenjenim čitateljem Dol. Novic, posebno pa še novomeškim dekletom in dijakom slovenski aspiranti, ozir. enoletni prostovoljci 11. armade. Nahajamo se v aspirantovskem kurzu, nedaleč od fronte. Ta kurz je takorekoč pravi Babilon. Zastopane so namreč tu vse narodnosti širne Avstrije. — Skoro vsak dan nas obišče kak laški letalec. Ogledovati si pač hodijo lepo južno Tirolsko, katero tako želijo imeti v svoji oblasti. Toda za sedaj si jo morejo ogledovati le skozi daljnogled, seveda iz primerne višine. Za naprej bosta pa že poskrbela junaški Janez in neustrašeni Bosanac, da se tej res lepi deželici polentar preveč ne približa. Tudi mi jo odrinemo kmalu vsak k svojemu polku. Za sedaj pa kličemo vsem „hinterlandovcem“ in „drukarjem“ krepak „Na zdar!“ in „Živijo!“ — Kadetni aspiranti: Absec Matija, Rismal Miha, Levec Anton, Premuč Franjo, Smolik Franc, Gogala Avgust — Enoletni prostovoljci: Benedik Valentin, Jasenc Aleksander.

Iz laškega bojišča. Tudi pri nas, v tem pustem skalovju, se je nas spomnila zelena spomlad; sicer že pozno in tudi le kot mačeha. Ker gora in dol sta dobila le nekaj zelen raztrgan plašč, ostala obleka je še vedno vojnišava. Sneg tudi še nas ni popolnoma zapustil, posebno po kotlinah ga leži še čez meter in si bomo lahko še večkrat izkuhali kavo iz njega, ki smo ga tako celo zimo rabili za kuho, ker druge vode po zimi ni bilo; sedaj smo pa dobili vodovod iz doline. Tudi razne cvetlice so radovedno pokukale iz zemlje; seveda tako

lepih ni, kakor jih ima krasna Dolenjska. Ptičice se tudi oglašajo, sicer bolj žalostno, kakor bi tudi one čutile vojno gorjé; še clo plaha kukavica nas je prišla obiskat in pozdravit, pa je zopet odletela v lepše kraje.

Celo dolgo zimo smo ždeli v zaduhlih votlinah, pri slabi luči; sedaj smo pa prilezli na dan kakor martinčki ter smo zopet veseli zdravega gorskega zraka in blagodejnega solnca.

Pa tudi našega sosedu Laha je solnce zdramilo po koncu in mu ogrelo premrle ude in ker menda ni našel bolj koristnega dela, je pa začel svoje rujave šrapnele zbirat in jih nam pošiljat, najbrž z namenom, da bi mu jih mi očistili; ker pa še napol zaspano gleda, vrže šrapnel ali prekratko, ali pa predalet, in potem se nam ne ljubi jih okoli iskati, mu rajši kar naših pošljemo, ki jih seveda sprejme, četudi nerad. Celi dve leti že izteguje Lah svoje kremplje po naših lepih slovenskih krajih, da bi nam kaj iztrgal, vendar na ves trud, ki ga napravi, ima le malo pokazati, in še to malo bo moral pri obračunu nazaj dati.

Tudi jaz se že po tem bojišču ubijam čez dve leti, toda hvala Bogu in Mariji Devici, se mi še ni nič žalega zgodilo in sem še vedno zdrav, in upam, da me še naprej varujeta in pripeljeta zopet srečno v ljubo domovino k dragim domačim! —

Iskrene pozdrave pošiljam vsem čitateljem Dol. Novic — Alojzij Hrovat, štab. nar., iz Petan.

Spomin na vojne zvonove.

XIV.

Župnija Adlešiči. — 16. in 18. dec. m. l. vzela nam je vojaška oblast zvonove naše župnije in sicer 6, po 2 iz župne cerkve in ravno toliko od vsake podružnice. Pri župni cerkvi smo oddali dva največja, katerih prvi je imel podobe: Kristus na križu, čisto spoč. M. D. in angela variha. Napis pa na robu: Sv. Marija za nas Boga prosí. Pod. župnikom Leopold Gorenjec — na pobočju pa: Albert Samassa — camp. fusor aul. — Labaci 1879. No. 921. — Tehtal je, kakor nam je sporočila vojaška oblast, 658 kg. Drugi zvon pa je imel podobe: sv. Nikolaj, čisto spoč. M. D. in Kristusa na križu. Napis pa na robu: Opus Antonii Samassa Labaci 1844. Nr. 548. Tehtal je 334 kg. Za oba bomo dobili kilogram po 4 K, 3968 K. — Pri podružnici sv. Mar. Magd. na Plešivici pa je imel večji podobo sv. Mar. Magdalene in napis ob robu: Za ta zvon je nabral ves znesek ključar Miko Grabrijan, na pobočju pa: Max Samassa — Labaci 1914. No. 4120. Tehtal je 280 kg. Drugi pa je imel podobo sv. Nikolaja, napisa pa, kakor prvi, le No. 4121. Tehtal je 87 kg. Za oba bomo dobili 1468 K. — V Tribučah pa je imel večji zvon podobi Kristusa na križu in sv. Jan. Krstnika. Napis pa na robu: Št. 368. Vili Albert Samassa v Ljubljani 1871. Tehtal je 312 kg. Manjši pa je imel podobo sv. Florijana in napis: Max Samassa — Labaci 1900. No. 2826. Tehtal je 170 kg. Za oba bomo dobili 1928 K. — Ker nam je pa ostal na Plešivici srednji zvon, ki je bil vlit l. 1857, in ker je tam le redkokrat sv. maša, navadno samo šestkrat na leto, tri nedelje in tri delavnike, zato smo prepeljali že 21. decembra ta zvon s Plešivice in ga obesili v zvonik župne cerkve, tako da imamo zdaj zopet tri zvonove, četudi seveda manjše, in da bije ura, kakor po preje, le z zmanjšanim glasom.

Težko smo se sicer ločili od naših zvonov, posebno še onih župne cerkve, kjer smo imeli od l. 1879 tako lepo ubrano zvonjenje, a udali smo se v božjo voljo, ker vemo, da gre ta žrtev v bran ogrožene domovine.

(Opomba uredništva: Podatki o vojnih zvonovih zelo zanimajo naše bralce. Ne nadlegujemo radi nadalje preč. župnijske

ura, da bi nam še poslali tozadevne zapiske od veliko zaostalih še dolenjskih župnij, pa vendar še enkrat in zadnjič vljudno prosimo za to prijaznost. Vsem pa, ki se radevolje poslali svoja pomočila: Bog plačaj stokrat!)

Izlet novomeške Marijine družbe na Trško goro.

Na binkoštni pondeljek je priredila novomeška Marijina družba izlet na Trško goro. Dopoldne se je izlet že odpovedal, ker je kazalo slabo vreme. Okoli ene ure se je nekoliko zjasnilo in zato se je zbralo precej družabnic, da se udeležijo izleta. Pot je peljala po divnem mestnem polju, med cvetočimi njivami in travniki. Po prelestnem gozdu proti Ždinji vasi pozdravljalo nas je stotero in stotero ptičkov s prekrasnim žvrgolenjem, žuborenjem. Slavček nam je pel svojo simfonično pesem, kosi so mu kontrapunktično prikladali in kukavice so se kosale, katera bi pristréneje pozdravila s svojim zvonikom glasom izletnike. Bližajoč se cerkvi nas je pozdravilo prelepo ubrano zvonjenje najlepših dolenjskih zvonov, kateri kar srca hrepeneče kličejo na goro. Takoj je bil kratek nagovor, v katerem je g. p. Akvin pojasnil materino ljubezen Marije do nas. Po govoru so bile triglasne pete litanije. Tu smo slišali mlad pevski naraščaj Mar. družbe. Cela cerkev je odgovarjala petim litanijam. Častitati je treba tu mladim pevkam in žeteli je, naj se še naprej goji v družbi petje. Po cerkvenem opravi se je vsa družba zbrala pod stoletnimi lipami in tam so pevke zapele cesarsko himno in Nedvedovo: „Domovje moje, Avstrija“. Temu je sledilo nešteto umetnih in narodnih pesmi. Nato se je vsa družba radostnim srcem poslovila od svoje nebeske Matere. Izletniki so bili pač lahko veseli lepega dne in izleta, ker Trška gora je najlepši kraj na Dolenjskem, odkoder se vidi vsa spodnja Dolenjska kot na dlani.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Iz vojnega tiskovnega stana se 26. t. m. o poteku strašne bitke ob Soči, ki divja z nezmanjšano silo dalje, poroča, da 15. dan soške bitke Italijanom ni prinesel drugega kot nove izgube in razočaranja. Niti v severnem, še manj pa v južnem delu bojne črte se jim kljub ogromnih žrtev ni posrečilo odvzeti našim hrabrim četam tudi najmanjši kos zemlje. Poslali so v boj veliko močnejše oddelke kakor pretekli dni, in napad je sledil napadu, toda vse zamanj, naskakujoči bataljoni bili so po našem uničujočem ognju našega topništva razkropljeni in zapodeni nazaj, tisti pa, katerim je prizanesla točka krogelj in so prišli z našimi v dotiko, so pa bili v ročnem metehu prepodeni. Junaštvo, kakoršnega je tu izvajala naša pehota, nima primera v zgodovini. Dva pešpolka morala sta 24. t. m. štirinajst, 25. pa tri zaporedne hude napade odbiti. Neki drugi polk je moral neko višino, za katero so se ljuto bojevali trikrat napasti in potem nič manj kot 18 sovražnih protinapadov odbiti. Enako hrabro in požrtvovalno se je izkazalo tudi naše topništvo s tem, da je z vzajemnem delom s pehoto, isto najuspešneje podpiralo. Požrtvovalnost topništva zasluži najvišje priznanje, kajti ono se ni zadovoljilo le s tem, da je s svojim uničujočim ognjem sovražne napade v množicah vže v kali udušilo, ampak je tam, kjer se je italijanskim četam posrečilo v naše črte udreti, svoje topove iz postojank privedlo in Italijane ustavilo s obstreljevanjem od spredaj in v bok. Kjer se je pa Italijanom vsled njih premoči posrečilo, prekoračiti naše črte, tam so naši hrabri topničarji vzeli v roke revolverje in ročne granate, da so branili svoje topove, dokler niso došla ojačenja, katera so potem sovražnika vrgla popolnoma nazaj. Kakor vsikdar hrabro, bojujoče se tudi ob Soči naši vrlji topničarji. Tudi 25. t. m. divjal je boj z največjo ljutostjo na enih in istih točkah soške bojne črte. Italijani so izvedli številne močne napade na naše višinske postojanke, toda bili so odbiti. Tudi Sv. Goro napadli so Italijani ponovno popoludne kakor zgodaj zjutraj. Bili so vselej zavrnjeni. V odseku vzhodno Gorice napadli so po ljuti topniški predpripravi dvakrat, pa bili so po enournem ročnem metehu poraženi. Po polnoči navalili so Italijani v tretjič s istim neuspehom kot prej. Od istega časa se tu le po malem oglašajo topništvo. Ljutost, s katero so se v

imenovanih odsekih bojevali, presegajo boji na kraški planoti, ki so bili srditi, da se jih sploh ne da popisati in presegajo vse meje. Dan in noč izvajal je sovražnik svoje napade v množicah, katere so pa naše hrabro vztrajajoče čete z vedno enakim železnim odporom odbile. Pri vseh teh bojih sodelovali so uspešno tudi naši letalci. Podpora, ki so jo nudili pehoti in topništvu, je bila vselej izdatna. Prepričali niso samo, da sovražni letalci niso zamogli preleteti naših črt, ampak posegli so tudi v boj pehote s tem, da so se kolikor možno nizko spustili in napadajoče italijanske bataljone uspešno obstreljevali s strojnimi puškami. Sovražni letalci izgubili so eno Capronijevo letalo. — Bolj kot vse drugo nam kaže uspeh: Četudi na skrajnem jugu bojne črte boji za majhne odseke še niso končani — je bojna sreča dneva popolnoma na naši strani. Sovražni naval utonil je na celi bojni črti v krvi in brez uspeha. Italijani svojega namena, našo črto prebiti, tudi petnajsti dan bitke niso dosegli in niso niti za korak napredovali kakor prvi dan bitke ne! Slava našim junakom!

Domače in tuje novice.

Kanonikom novomeškega kapitlja je imenoval cesar preč. gosp. župnika Jakoba Porenta v Stopičah.

Prodajni dan za Rdeči Križ dne 2. junija 1917. Tekom dolgotrajne silovite svetovne borbe se stavljajo do Avstrijskega Rdečega Križa največje zahteve. V živahni delavnosti izpolnjuje Rdeči Križ vestno velikanske naloge svojega plemenitega delokroga od početka vojske na res vzoren način. Vzdrževanje mnogih dragih naprav Rdečega Križa, v katerih dobe naši junaki ranjeni in oboleli vojaki zavetišče in skrbno oskrbo, zahteva trajno zelo velika denarna sredstva, katera je treba v prvi vrsti zagotoviti s prispevki in darili. V ta namen, da se okrepe denarna sredstva Rdečega Križa in njegovih deželnih društev, je ministarstvo za notranje stvari dovolilo prireditve Prodajnega dne za Rdeči Križ v soboto dne 2. junija t. l. Izvajajoč to akcijo se bode te dni vodstvo Rdečega Križa v Ljubljani obrnilo do domačega trgovstva s prošnjo, da trgovci odmenijo od brutto izkupila na dan 2. junija t. l. gotov del tega izkupila, ki ga sami določijo, Rdečemu Križu. Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko opozarja trgovce na Kranjskem na to važno patriotsko prireditve ter jih nujno pozivlja, da z vso pripravljenostjo ustrezajo želji našega tako zaslužno delujočega Rdečega Križa ter da s polnoštevilnim odzivom dejansko pospešujejo plemenita prizadevanja Rdečega Križa. Vsak posamezni trgovec, do katerega se obrne Rdeči Križ, delaj na to, da bode finančni uspeh predstoječe prireditve kar moč sijajen. Domače trgovstvo naj si po svojih najboljših močeh prizadeva, da naša dežela tudi pri tej akciji donese nov dokaz svojega izpričanega patriotizma.

Za predsednika c. kr. kmetijske družbe kranjske je bil izvoljen 23. maja dosednji družbin podpredsednik monsignor dr. Evgen Lampe, za podpredsednika prelat Andrej Kalan in posl. Zurr. V odbor so bili nadalje izvoljeni Frančišek Bartoln, dež. kmetijski veščak v Ljubljani, Frančišek Istenič, posestnik v Gor. Logatecu, Josip Ravnikar, pos. v Njivicah pri Radečah.

Imenovanje in odlikovanje. Za rezervnega poročnika je bil imenovan praporščak Ferdinand Kvas, sin užitu. vodja Franca Kvasa. Imenovani, ki je bil nedavno odlikovan s srebrno in z bronasto hrabrostno svetinjo, službuje pri gorskem strelskem polku št. 2.

Avditorjem je imenovan s l. majnikom g. nadporočnik Dr. Franc Kalan.

Zavod za slepe vojake v Gradcu. Prejeli smo sledeče pisemce, napisano od slepega vojaka-domačina od Št. Jerneja: „Veledenjeno uredništvo! Vsi tukajšnji slovenski oslepelci vojaki se Vam srčno zahvaljujemo, ker ste dotično notico iz Slovenca tudi objavili v Dol. Novice. Prav iz srca smo Vam vsi hvaležni, da se za nas tako zanimate, da ste kar sami začeli zbirati darove, da bi z njimi olajšali za-

lostno usodo. Res se nam je nekoliko čudno zdelo, da so se naši rojaki tako malo zanimali za nas; sedaj smo pa izprevideli, da sploh do zdaj za nas oni ničesar niso vedeli. — Veledenjeno uredništvo! Prav lepa hvala Vam, ker nam tako redno in o pravem času Vaš cenjeni list pošiljate. Prav lepa hvala pa tudi vsem našim dobrotnikom, katerih imena smo čitali v Vašem cenjenem listu in jih vsi skupaj srčno pozdravljamo, posebno pa jaz

Franc Medle.“

Darovi za slepe vojake. Nadalje so darovali v našem uredništvu: Neimenovana 1 K; gospa Amalija Gerdešič, Novo mesto 10 kron; gospa Mira Ipavitz je nabrala: gospa Šerkova 10 K; gosp. dr. J. Strašek 5 K; gospa Lovše 3 K; g. sodnik Hočevar 2 K; č. g. vikar Žerjav 2 K; g. Josip Kobé 2 kroni; gospa Katarina Oblak 2 kroni; g. Frančiška Zobec 1 K; g. Kastelic Ana 2 K; g. Vrančič Ana 2 K; g. Šmale Ana 1 K; gospa Mira Ipavitz 3 K. — Skupaj 46 kron. Že izkazana svota 41 kron, torej je sedaj nabranega denarja 87 kron. — Ko bomo nabrali 100 kron, jih bomo takoj odposlali č. sestri Klari v Gradec. — Zatorej prosimo vljudno, pošljite še hitro in veliko, da lajšamo čem hitreje bol revnim našim slepim vojakom. Nabiralo se bode pa tudi še nadalje.

Ogenj je nastal ravno opoldne na hlevu voznika Ferdinanda Poka v Žužemberku na trgu. V naglici je bila tudi v plamenu poleg stoječa hiša istega posestnika. Oboje je pogorelo do tal. Ker je vlekla precej močna burja, je bila velika nevarnost tudi za sosedne hiše, a pridnim gasilcem se je posrečilo ogenj omejiti. Zažgal je baje 4 letni fantek, sirotek, ki ga je imel gospodar v reji. Škoda je le deloma pokrita po zavarovalnici.

Dr. Friderik Adler obsojen na vislice. Sodni dvor je proglasil 19. maja po preteku obravnave razsodbo, ki se je glasila: V smislu § 134. kaz. zak. se obsodi obtoženec vsled navadnega umora na smrt na vešalih. Moment zahrbtnosti je sodni dvor izključil, ker ni uporabil obtoženec nikake zvijače, s katero bi postavil svojo žrtev v poseben položaj, kjer bi se ne mogel braniti. Potom priznanja, izpovedbe prič in zdravniškega izvedeniškega mnenja je prišel sodni dvor do prepričanja, da je obtoženec kriv, in sicer je izvršil dejanje posameznega fanatika. Da bi ne bil obtoženec pred postavo odgovoren, o tem ni imel sodni dvor nikakega dvoma. Glede ničnostne pritožbe si pridrži zagovornik pravico pomisleka. Ko je zapuščal dr. Adler dvorano, se je še enkrat obrnil do navzočih in je zaklical: „Naj živi mednarodna revolucijarna socijalna demokracija!“ — Zagovornik dr. Adlerja, dr. Gustav Harpner, je vložil ničnostno pritožbo, tako da se bo s tem bavilo še najvišje kot kasacijsko sodišče. Pritožba zahteva tudi, naj se izjemno sodišče, ki je dr. Adlerja obsodilo na smrt, proglasi kot nepristojno in naj se ves proces poveri porotnemu sodišču. Dr. Adler sam je bil proti temu, da bi se vložila ničnostna pritožba.

Kruh bodočnosti.

Spisal prof. Neumann-Wender (Dunaj). (Priobčl. „Neues Wiener Journal“ dne 6. aprila 1917.)

„Kruh je postal spet nekaj živega, kar je na dnevnem redu, in od zdaj se je zanj začelo skrbeti, kot za živega človeka.“ Stoklasa.

Nekaj posebnega je, da je ostal naš vsakdanji kruh, ki je bil že od vseh časov glavna hrana človeštva, do najnovejše dobe malodane nedotaknjen od napredka znanosti in iznajdb. Če prezremo nekatere novejšje iznajdbe strojev in peči v tovarnah za pridelavo kruha, lahko z mirno vestjo trdimo, da se prideluje kruh doma in v pekarnah še vedno po istem načinu, kot se je pridelaval pred več sto leti.

Bistveno večji napredek pa lahko beleži mlinska obrt glede predelovanja žita v moko. Da se ustreže finejšemu okusu

modernega človeštva, so se potrudili tehniki velikih mlinov sestaviti različne stroje, s pomočjo katerih se da pridobiti moko raznih, zelo finih in čistih vrst. Polagoma se je razširil nazor, da so te najfinejše vrste moke zelo sposobne za pecivo in sploh za prehrano. Nekateri mlini so izdelavali celo do dvanajst številčk moke, ki so bile seveda zelo različne cene, odvisne po barvi in količini. Najcenejše vrste moke so seveda temne barve in se tudi prodajajo po nizki ceni, sorazmerno njih kakovosti, medtem ko so najdražje vrste moke, takozvane številčke „ničla“ razdeljene celo na tri dele. Že pred nekaj leti sem se boril proti napačnim mnenjem, da naj se rabi le čisto belo moko, kajti s pridelavo te najfinejše vrste trpi gospodarstvo veliko škodo, ker gre pri dobavi najrazličnejših številčk moke veliko žita v nič.

Dokler je bilo dosti žita, se je bilo seveda zelo težko boriti proti takim napačnim naziranjem. Saj so celo mlinarji sami radi pridelavali kar se je dalo mnogo različnih vrst moke in s tem potrjevali ljudstvo v napačnem mnenju, da bi bila le fina bela moka užitna. Še-le vojska in z vojsko vred pomanjkanje žita sta ozdravila ljudstvo te zmote in dala dokaz, da se prav lahko nadomesti žemlje in drugo tako pecivo s slabjšo, temnejšo vrsto moke. Tudi znanost se je zdaj obrnila k temu vprašanju in tako ne velja več za neznanstveno, se pečati resno v kemijskih in fizioloških delavnicah s tem važnim vprašanjem glede kruha in prehranitve sploh.

K najzaslužnejšim raziskovalcem na tem polju spada znani biokemik dvorni svetnik profesor dr. Julij Stoklasa v Pragi, ki je že izza začetka vojne poiskoval razne poiskuse z vsakovrstnimi tipi moke in s tem namignil, kako bi se dal napraviti dober, užiten kruh. Posledica njegovih zanimivih raziskovanj je bila, da je omenjeni dvorni svetnik Stoklasa izdal v založništvu Gustav Fischer v Jeni svojo knjigo z naslovom: „Kruh bodočnosti“.

Pisatelj navaja v tej knjigi svoje poiskuse, kako bi se dal napraviti takozvan vojni kruh, da bi se namreč pšeničnemu ali rženemu kruhu pridal ječmen, oves, krompir ali koruza. Tudi on se tu bori proti razdelitvi moke na več vrst, proti napačnim mnenjem, da je le bela moka užitna in obsoja po pravici, da je večina ljudi gledala le na okus kruha, ne pa, kar bi bilo pravilno, na zdravstvene in fiziološke uspehe hrane. Torej se ne smemo čuditi, da je imela ta hrana, ki je prijetna le okusu, težke posledice za organizem človeka.

V najfinejših vrstah moke manjkajo ravno, kot dokazuje Stoklasa, najdragocenejše redilne snovi, ki se ne dajo nadomestiti z drugimi snovmi. Ker se pa je dosedaj uporabljalo večinoma le belo moko, je bila s tem prehrana preveč enostranska. Telesu se na ta način privede preveč takih snovi, ki povzročajo veliko toploto, oziroma oddajajo mast, medtem ko se premalo dovaja takih snovi, ki vsebujejo beljakovino in druge redilne mineralne dele. Ne sme se prezreti, da se nahajajo ravno v temnejših mokah v veliki množini za nas silno važne snovi, fermenti (kvasi), ki povzročajo razkroj in pretvorbo organskih spojin. Iz mnogoštevilnih poiskusev smo spoznali, da ta dosedaj izkušen način pridelavanja vsakdanjega kruha ne odgovarja modernim zahtevam biokemičnih ved.

Ker se je vsled nastalih vojnih razmer zmanjšala tudi živinoreja, se mora skrečiti tudi za prihodnja leta poraba mesa in torej to nadomestiti z večjimi množinami kruha.

K sreči se nahajajo v otrobi posebnosti, ki vsebujejo za prehranitev potrebne redilne dele. Seveda ne zamore več večina ljudi prebavljati otrobov. Zato se morajo otrobi na poseben način pri-

praviti. Umrlemu profesorju dr. Finklerju se je že pred leti posrečilo to vprašanje na čisto enostaven in dovršen način rešiti. Z zmljetjem otrobov, katerim se pridene še majhna množina soli in apnene vode, se stanice otrobov (akuron) tako spremene, da oddajo človeškemu telesu kar se da največ beljakovin.

Ti, po Finklerjevem načinu pripravljene otrobi se potem posuše in se prodajajo po trgovinah pod imenom „zadnja ali zmesna moka“. Dvorni svetnik Stoklasa je natančno preiskal lastnosti in redilnost te zmesne moke, kakor tudi iz te moke narejenega kruha in je potrdil dobre rezultate, ki so se obnesli že preje profesorju dr. Czadek, kakor tudi prof. dvornemu svetniku pl. Ortnerju na II. medicinski kliniki. Po sedanjih znanstvenih izkušnjah zadostuje za človeka 40 do 60 gramov beljakovine za en dan in ker se torej v zmesni moki nahaja toliko beljakovine, nam zmesna moka služi lahko kot izborna redilna sredstvo, ki vsebuje ravnolotno redilnih snovi, kot meso.

Tukaj imamo zopet nov, klasičen vzgled, da nam je sedanja svetovna vojna pokazala veliko vrednost raznih snovi in stvari, ki so se nam preje zdele malovredne ali popolnoma za nič. Naloga ministrstva za prehrano bo torej, razne napredke znanosti praktično uporabiti in redilen kruh bodočnosti razširiti tudi med najširšim slojem ljudstva.

Podpihovanje sovražnih vojnih ujetnikov.

Naravnost neverjeten poskus, oškodovati osrednje sile s pomočjo vojnih ujetnikov se je pred nekaj dnevi odkril. Vojni ujetniki se v obliki vojaškega povelja pozivajo, naj z vtihotapljenimi sredstvi in na podlagi inštrukcije uganjajo sabotažo, uničujejo setve, požigajo in na ta način povzročijo osrednjim silam težko gospodarsko škodo. Ta poskus je pravi izrodek blaznosti. Sovražniki se v ta namen poslužujejo skrivne pisave, katero na listih, skritih v živila, vtihotapljujejo v ujetniške tabore. V nekem zavoju, naslovljenem na nekega vojnega ujetnika, so našli v pogači pet takih listkov. Listki z navodili so pisani s pisalnim strojem in v obliki, iz katere se da sklepati, da so se v številnih izvodih, najbrže po vseh ujetniških taborih razširili, da bi se tako napravila cela organizacija v sabotažne namene med vojnimi ujetniki.

Istočasno s tem odkritjem so došla poročila iz inozemstva in iz notranosti naše države, da so vojni ujetniki že lani pri obdelovanju polja namenoma poškodovali seme ali mlade rastline.

Vojnim ujetnikom vtihotapljeni listki imajo sledeče besedilo:

Navodila za poškodovanje in uničevanje.

Delajte propagando pri delavcih na kmetih in učite jih izrezavati očesa in kali semenskega krompirja. V čokoladnih zavitkih, pogačah in slaščicah dobite tudi male aparate za to.

Mažite po delavnicah stroje s priloženim čistilom (pasto) za zobe.

Odgovorite takoj, če morete rabiti zažigalna sredstva in pastile za okuževanje živine. V slučaju, da pritrdite, bodo prihodnji zavitki vsebovali pastile in druga sredstva. Berite navodilo v škatlici za pastile.

Dobite lahko tudi mal zažigalni aparat, kateri, če se kam položi, še-le čez tri do pet ur pozneje povzroči ogenj. Polagajte jih na velike dvore, v železniške vozove, na vlake, pripravljene za odhod. Na posestvih dajte najprej živini pastile, nato zažgite. Živino bodo potem spravili drugam, kjer bo okužila drug hlev.

Izbirajte in preudarjajte dobro. Vaša dejanja bodo z uspehom poplačana. Pošljite

mi najhitreje fingiran naslov, na katerega moremo poslati različne zavoje, katere skušate dobiti pred kontrolo. Po vsakem uničevanju mi to sporočite v pismu ali na dopisnici, da morem vpisati v plačilni register. Pišite, kar potrebujete, potem bom poslal velike množine materiala. Končno morate priti tako daleč, da bodo v vseh poveljstvih zgorela posestva in živina. Poskusite vse. To naj bi udarilo sovražnika kot šiba, ki pada na nemško ljudstvo. Pridobite si, če mogoče, zvestih prijateljev. Tako delate velikansko za zmago in domovino.

* * *

... sporočite mi ustanovitev Vaše organizacije, v prihodnjem zavoju dobite material ... odgovorite hitro ...

Poljski delavci morajo navodilom za uničevanje setve in žetve, kakor že dano, slediti. Navduševajte jih k poškodbam in uničevanju vsake vrste.

Navodila je smatrati kot vojaška povelja.

Vsi prijatelji bodo dobili nagrade.

Navodilo za uničenje krompirja.

Semenski krompir. Poišči nekaj bolnih krompirjev, ki imajo črne pege. Če je semenski krompir skupaj, je treba nekoliko zarezati kožo krompirja in meso zdravega krompirja drgniti ob črni del bolnega krompirja.

Če mogoče, naj se odstranijo kali, in sicer z nohtom, nožem, kosom lesa ali z aparatom, katerega najdete v poslani pogači, čokoladi itd.

Kopanje krompirja. Že pri kopanju krompirja morate bolni krompir mešati z zdravim.

Krompir v skladiščih. Bolne krompirje morate mešati z zdravim. Pridobite si, če mogoče, žvepleno kislino. Če se s to kislino polije krompir, je kal uničena.

Vse te manipulacije lahko napravite, ne da bi Nemci zapazili. Slaba žetev je toliko vredna, kot izgubljena bitka. Delate za domovino.

* * *

Skušajte dobiti nekaj gotovih, previdnih, zanesljivih prijateljev, ki nam sporoče svoja imena ... naj pišejo, delajo. Delajte na tihem, vodite, razdelite delo med prijatelje ... Vaše ujetniške tabore morate imeti dobro v rokah. Za nemški propad bomo mogoče Vas vse potrebovali.

Organizacija se mora smatrati kot služba, ki je Vam osebno poverjena.

Poškodovanje in uničenje.

Določite ljudi, povejte jim, kako naj po tovarnah delajo škodo, na primer sipajo pesek med kolesa, povzročajo kratek stik itd., kaj naj napravijo, da skoči vlak s tira. Uničujte kolodvore, vojaške tabore, državna poslopja, konjske hleve, vojne tovarne. Izberite si za to odločne in zelo previdne ljudi.

Sporočite mi tiste, ki pozabijo na svojo dolžnost: ti bodo prav tako kaznovani, kakor bodo hrabri nagrajeni.

* * *

Cela naprava teh poskusov, povzročiti daleč razširjeno sabotažo v ozemljih osrednjih sil, ne izključuje možnosti, da te organizacije obstoje še nadalje med vojnimi ujetniki. Ker je v navodilu izrecno rečeno: „Navodila je smatrati kot vojaška povelja“, hočejo očitno prejemnika teh navodil prisiliti. Pri obsegu, v katerem so vojni ujetniki v naših industrijskih obratih in pri poljedelstvu zaposleni, je nevarnost velika, da tudi osamljeni slučaj, v katerih vojni ujetniki ubogajo ta navodila, lahko napravijo neizmerno škodo. Brezvestnost, da se vojne ujetnike v obliki vojaških povelj navaja k dejanjem, ki imajo za dotičnike smrtno kazen kot gotovo posledico, je brezmerna. Ne glede na to pa je treba poskuse take organizacije že v kali zadušiti in ukreniti odredbe, ki so iz vzrokov lastne varnosti neizogibne. Tako so v Nemčiji zaenkrat

ustavili vožnjo pošto za vojne ujetnike. Isto se je odredilo tudi v naših ujetniških taborih in delavnicah.

Svarilo! Zaradi zelo velike nevarnosti, ki nastane za operacije ces. in kr. armade vsled morebitnih hudodelskih naklepov, uničiti zaloge živil ali konje — takozvana sabotažna dejanja —, je potrebno, da se v svarilo pokličejo splošno v spomin kazensko pravna določila, ki se uporabljajo pri takih hudodelskih naklepih. Vsak hudodelski naklep, uničiti zaloge živil ali povzročiti bolezni na živalih, zlasti konjih z namenom, da se oškoduje vojna moč avstrijsko-ogrske monarhije ali vojna moč zveznih držav ali koristi sovražniku (sabotažna dejanja), tedaj tudi poskus takega naklepa, tvori hudodelstvo zoper vojno moč države po § 327 v. k. z. Vse vojaške in civilne osebe spadajo radi tega hudodelstva pod vojaško kazensko sodstvo. To hudodelstvo se kaznuje v območju armade na bojnem polju potom naglega soda, v zaledju pri obtežljivih okoliščinah s smrtjo na vislicah, v manj važnih slučajih s težko ječo do 20 let. Vsakdo, ki tako hudodelstvo, dasi je v stanu namenoma ne prepreči, ali kdor namenoma ne naznani oblasti tako hudodelsko znano mu podjetje ali ne ovadi takega hudodelca, ki mu je postal znan, je sokriv hudodelstva in se bode z njim postopalo po § 330 v. k. z.

Loterijske številke.

Gradec, 23. maja 31 10 28 45 48

ŽENSKE LASE

mešane in rezane, kupujem po najvišji ceni. Izdelujem iz lastnih las tudi kite. V zalogi imam lepe, izgotovljene lasne kite vseh barv, od 5 do 30 K. Mrežice, podlage, Nuisol. Barvo za lase in brado znamka: Kraljica vseh barvil, zanesljiva in trajna. Izborna Cremovo milo za briti, 2 K 50 v. Hairpetrol, sigurno sredstvo proti izpadanju las; zdravniško priznana. Burgit za odstranitev kurjih očes in trde kože. Sampon 50 vin. za umivanje las.

Naročila: Ivan Svetec, vlasuljar, Rudolfovo, nasproti mestne hiše.

Kostanjev les

od enega metra dolgoti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni tvrdka: J. POGAČNIK Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.

APARAT za Acetilenovo luč

v prav dobrem stanu, z vso opravo, je na prodaj po nizki ceni pri g. L. KOPAČU, Rudolfovo, Glavni trg 63.

Dobro ohranjeno kolo

želi kupiti. Ponudbe na upravo Dol. Novic.

28-2-1

Gobe

lepo posušene, kupujem v vsaki množini, po najvišji dnevni ceni. V prvi vrsti jurčke, potem lesičke, turke, medvedove tace, sivke, itd.; sploh vse vrste gob posušeni, ki jih poznate kot užitne. — Vprašanja in ponudbe sprejema: Rudolf Starovašnik, eksport gob, Konjice, Štajersko.

29-6-1

Kupi se hiša v sredini Novega mesta pripravna za kako obrt.

Cena in pogoji naj se blagovoli vpslati upravi tega lista.

Tisk J. Krajec nasl.